

ISSN: 2529-1580 (τόμος Β')

2016

ΠΑΡΙΣΑ LARISSA
21, 22 & 23 21, 22 & 23
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ OCTOBER
2016 2016

Πανελλήνιο Συνέδριο
με Διεθνή Συμμετοχή για την
Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας
Συνεδριακό Κέντρο, Κτίριο Διοίκησης και Διαχείρισης Έργων του Τ.Ε.Ι. Θεσσαλίας

2nd Panhellenic Conference
with International Participation
for the Promotion of Innovation in Education
Conference Center, Technological Educational Institute (T.E.I.) of Thessaly

ΕΕΠΕΚ

Πρακτικά Συνεδρίου

Τόμος Β' – Εισηγήσεις Βιντεοεισηγήσεις (Μέρος II)

Ο βαθμός εδραίωσης των Πανελλήνιων Μαθητικών Διαγωνισμών στην ελληνική εκπαίδευση και διερεύνηση της στάσης της μαθητικής κοινότητας

Μιχαηλίδης Τάσος

Φιλολόγος PhD, Ζάννειο Πειραματικό Γυμνάσιο Πειραιά
tasmichailides@yahoo.gr

Ζήκος Νίκος

Χημικός PhD, Ζάννειο Πειραματικό Γυμνάσιο Πειραιά
nzikoschem@yahoo.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται σε μια πρώτη καταγραφή-περιγραφή των πιο σημαντικών Πανελλήνιων Μαθητικών Διαγωνισμών (ΠΜΔ) σε επίπεδο Θετικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, επιχειρώντας μια αποτίμηση του θεσμού των Πανελλήνιων Μαθητικών Διαγωνισμών που αφορούν Έλληνες μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μάλιστα, για το σκοπό αυτό εκπονήθηκε εμπειρική έρευνα με ποσοτική μεθοδολογία κατά το σχολικό έτος 2015-2016 σε δείγμα 108 μαθητών, της Β΄ τάξης, Πειραματικού Γυμνασίου της Περιφέρειας Αττικής-Πειραιά, διερευνώντας την ενημέρωσή τους, τη συμμετοχή τους και τις στάσεις τους απέναντι στους ΠΜΔ. Όσον αφορά στην έρευνα χρησιμοποιήθηκαν ανώνυμα ερωτηματολόγια με την κλίμακα Likert ως ερευνητικά εργαλεία, των οποίων η διαδικασία σχεδίασης και επεξεργασίας συντελέστηκε από τους αρμόδιους εκπαιδευτικούς. Η εν λόγω εισήγηση αποτελεί μια ποσοτική και ποιοτική περιγραφή των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων, έχοντας υπόψη τη σχετική βιβλιογραφική έρευνα, ενώ στα τελικά συμπεράσματα συνδράμουν, επίσης, συνεντεύξεις που υλοποιήθηκαν σε μαθητές που έχουν συμμετάσχει σε μαθητικούς διαγωνισμούς.
Λέξεις-κλειδιά: Πανελλήνιοι Μαθητικοί Διαγωνισμοί, Πειραματικό Γυμνάσιο.

Εισαγωγή: επιλεγμένο δείγμα από τους τρέχοντες ΠΜΔ ανά γνωστικό κλάδο

Ο θεσμός των μαθητικών διαγωνισμών είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος στην Ευρώπη και θεωρείται ότι προάγει το εκπαιδευτικό έργο, αναδεικνύει τις κλίσεις των μαθητών και δίνει κίνητρα προσωπικής εξέλιξης στους εφήβους, αναφορικά με γνωστικά αντικείμενα της σχολικής ύλης. Σε εθνικό επίπεδο, οι μαθητικοί διαγωνισμοί δεν είναι κάτι καινούριο στην ελληνική εκπαίδευση, καθώς τα ελληνικά εκπαιδευτικά συστήματα ενσωμάτωσαν από νωρίς τους ΠΜΔ ως καινοτόμο παιδαγωγικό μοντέλο ενίσχυσης της αριστείας και μέσο γνωστικής εξέλιξης της ελληνικής μαθητικής κοινότητας, ιδιαίτερα μαθημάτων που άπτονται των Θετικών Επιστημών. Αυτή η διαπίστωση έχει ισχύ ακόμα και σήμερα, αφού πολλά βήματα έχουν συντελεστεί στη διεύρυνση, την αρτιότερη οργάνωση και τον καθορισμό συγκεκριμένων σταδίων-φάσεων των ΠΜΔ αναφορικά με τις Θετικές Επιστήμες.

Σε επίπεδο Ανθρωπιστικών Επιστημών, ωστόσο, παρατηρείται μικρή εξέλιξη, όπως θα φανεί από τα δεδομένα που παρατίθενται, ενώ οι περισσότερες προσπάθειες είναι αποτέλεσμα συχνά ιδιωτικών πρωτοβουλιών που τις χαρακτηρίζει η αποσπασματικότητα. Σε κάθε περίπτωση, στην παρακάτω κατηγοριοποίηση επιχειρείται μια πρώτη ταξινόμηση των κυριότερων ΠΜΔ ανά επιστημονικό κλάδο. Ειδικότερα, αναφέρονται οι μαθητικοί διαγωνισμοί με πανελλήνια-διεθνή εμβέλεια που δρομολογούνται το σχολικό έτος 2015-2016 και παρατίθενται στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας, ενώ εξαιρούνται οι πολυπληθείς αθλητικοί αγώνες που είναι ένα ξεχωριστό και ανάλογο σύνθετο κεφάλαιο της σχολικής κοινότητας. Η έρευνα επικεντρώνεται στους ΠΜΔ των Θετικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, εντάσσοντας τη δημιουργική γραφή ως όψη του γνωστικού αντικείμενου της Λογοτεχνίας και Γλώσσας. Μάλιστα, κρίνεται σκόπιμο, να γίνει σποραδική αναφορά και σε συγκεκριμένους διαγωνισμούς που δεν συνέχισε η διεξαγωγή τους, οι οποίοι αφορούν διδακτικά αντικείμενα των Ανθρωπιστικών Επιστημών, καθώς θα συνδράμει στην απόφαση ασφαλέστερων συγκριτικών συμπερασμάτων.

Α. Πανελλήνιοι Μαθητικοί διαγωνισμοί στις Θετικές Επιστήμες

1. Πανελλήνιος Μαθητικός διαγωνισμός Μαθηματικών: Σύμφωνα με την ιστορία των ΠΜΔ στην ελληνική εκπαίδευση, προκύπτει ότι ο μαθητικός διαγωνισμός στα Μαθηματικά, έχοντας διοργανωθεί μέχρι σήμερα 76, υλοποιείται από την Ε.Μ.Ε. σε τέσσερις φάσεις και είναι εξαιρετικά οργανωμένος, έχοντας κύρος στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Διοργανώνονται τρεις ετήσιοι ΠΜΔ στα Μαθηματικά: «Θαλής», «Ευκλείδης», «Αρχιμήδης» και με τους μαθητές που διακρίνονται σε αυτούς σχηματίζει την εθνική ομάδα που εκπροσωπεί την Ελλάδα στη Βαλκανική και στη Διεθνή Μαθηματική Ολυμπιάδα. Η Ε.Μ.Ε. διοργάνωσε τη 45η ΔΜΟ και οργανώνει Βαλκανικές Μαθηματικές Ολυμπιάδες και Ολυμπιάδες για φοιτητές Πανεπιστημίου.

Συγκεκριμένα, η πρώτη φάση του διαγωνισμού, «ΘΑΛΗΣ», διενεργείται στο τρίτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου, στον οποίο έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος μαθητές όλων των τάξεων των Λυκείων και των Β' και Γ' τάξεων των Γυμνασίων της χώρας. Η δεύτερη φάση του διαγωνισμού, «ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ», πραγματοποιείται στο δεύτερο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου με θέματα διαφορετικά για κάθε τάξη, ενώ έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος, μόνο όσοι συγκέντρωσαν βαθμολογία πάνω από τη βάση στο διαγωνισμό «ΘΑΛΗΣ». Η τρίτη φάση του διαγωνισμού, «ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ», λαμβάνει χώρα στο δεύτερο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου και χωρίζεται στο διαγωνισμό *Νέων* για μαθητές Γυμνασίου και το διαγωνισμό των *Μεγάλων* που αφορά μαθητές Λυκείου. Η τελική φάση, διεξάγεται στις αρχές Απριλίου, επίσης, σε δύο κατηγορίες «Μικρών» και «Μεγάλων», λαμβάνοντας μέρος οι μαθητές που βραβεύθηκαν στο διαγωνισμό «ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ», με σκοπό την επιλογή των ομάδων που θα συμμετάσχουν στις Βαλκανιάδες και στη Διεθνή Μαθηματική Ολυμπιάδα (<http://www.hms.gr>)

2. Πανελλήνιος Μαθητικός διαγωνισμός Φυσικής: Όσον αφορά στους διαγωνισμούς Φυσικής κάθε χρόνο διεξάγεται ΠΜΔ Φυσικής Λυκείου -έχουν πραγματοποιηθεί 26 ως το 2016- και αφορά τους μαθητές όλων των τάξεων (Α', Β' και Γ') των Γενικών Λυκείων. Οι 30 πρώτοι μαθητές της Γ' τάξης στη β' φάση του διαγωνισμού κι οι πέντε πρώτοι της β' φάσης εκπροσωπούν τη χώρα μας στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φυσικής. Παράλληλα, διεξάγεται για το Γυμνάσιο ΠΜΔ Φυσικής, ο οποίος αφορά τους μαθητές όλων των τάξεων (Α', Β' και Γ') των Γυμνασίων, συγχρόνως με την α' φάση του Διαγωνισμού του Λυκείου, ενώ σε επίπεδο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αναφέρεται στους μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων των Δημοτικών Σχολείων της χώρας (<http://www.eef.gr>).

3. Πανελλήνιος Μαθητικός διαγωνισμός Χημείας: Ο αντίστοιχος ΠΜΔ στη Χημεία απευθύνεται σε μαθητές των Α', Β' και Γ' τάξεων των Γενικών Λυκείων, καθώς και των ΕΠΑΛ, χωρίς να αποκλείεται η συμμετοχή μαθητών από άλλη τάξη της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ έχουν ήδη πραγματοποιηθεί 30 ως σήμερα. Στο διαγωνισμό αυτό η Ε.Ε.Χ. βραβεύει 10 μαθητές από την Α' Λυκείου, 10 από τη Β' Λυκείου και 15 από τη Γ' Λυκείου, ενώ από το διαγωνισμό επιλέγονται οι 6 μαθητές που συγκεντρώνουν τη μεγαλύτερη βαθμολογία, καθώς και οι ισοβαθμούντες με αυτούς στα θέματα της Γ' Λυκείου, όπως και οι 4 μαθητές που πρωτεύουν στα θέματα της Β' Λυκείου. Η Ε.Ε.Χ. φροντίζει για την προετοιμασία τους αναφορικά με τη δεύτερη φάση και στη συνέχεια για την επιλογή της τελικής ομάδας των τεσσάρων μαθητών, η οποία εκπροσωπεί την Ελλάδα στη Διεθνή Ολυμπιάδα Χημείας (<http://www.eex.gr>).

4. Πανελλήνιος Μαθητικός διαγωνισμός Βιολογίας: Επιπρόσθετα, ο εν λόγω διαγωνισμός, που αριθμεί 12 χρόνια, αφορά μαθητές Λυκείου και ολοκληρώνεται σε τρεις φάσεις. Ειδικότερα, στην πρώτη φάση συμμετέχουν όλοι οι μαθητές που έχουν δηλώσει, ενώ στη δεύτερη φάση συμμετέχουν α) οι είκοσι τέσσερις (24) πρώτοι μαθητές της Γ' Λυκείου, β) οι δώδεκα (12) μαθητές της Β' Λυκείου που σημειώνουν την καλύτερη βαθμολογία στην πρώτη φάση του ΠΔΒ/2015 ως μαθητές της Β' Λυκείου (και πλέον μαθητές της Γ' Λυκείου), ενώ στην τρίτη φάση, λαμβάνουν μέρος οι δώδεκα (12) πρώτοι μαθητές της δεύτερης φάσης, οι οποίοι εξετάζονται σε εργαστηριακές τεχνικές και αξιολογούνται συνολικά, αφού δεχθούν στοιχειώδη εργαστηριακή κατάρτιση. Εν τέλει, οι τέσσερις (4) πρώτοι μαθητές της τελικής φάσης του ΠΜΔ συγκροτούν την ελληνική ομάδα που αντιπροσωπεύει τη χώρα μας στη Διεθνή Ολυμπιάδα Βιολογίας. (<http://www.pdbio.gr>)

5. Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός Αστρονομίας και Διαστημικής: Ο ΠΜΔ Αστρονομίας - έχουν διοργανωθεί μέχρι σήμερα 21- αφορά μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου και διεξάγεται σε τρεις φάσεις για τα Γυμνάσια και τέσσερις για τα Λύκεια. Για το διαγωνισμό εκτός από γνώσεις Αστρονομίας, απαιτούνται και στοιχειώδεις γνώσεις Μαθηματικών και Φυσικής. Οι φάσεις του διαγωνισμού για το Λύκειο ονομάζονται αντίστοιχα «Εύδοξος», «Αρίσταρχος», «Ίππαρχος» και «Πτολεμαίος» και στις δυο πρώτες φάσεις συμμετέχουν όλοι οι μαθητές. Οι περίπου 30 πρώτοι μαθητές Λυκείου και οι περίπου 12 πρώτοι Γυμνασίου, που θα έχουν βαθμολογία πάνω από 12 στη δεύτερη φάση, καλούνται να συμμετέχουν στην τρίτη φάση. Στην τέταρτη φάση καλούνται οι 10 πρώτοι μαθητές Λυκείου της φάσης «ΊΠΠΑΡΧΟΣ». Μάλιστα, οι πέντε (5) μαθητές του Λυκείου στην τέταρτη Φάση «ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ», ηλικίας κάτω των 20 ετών, ακολουθούν ειδική προετοιμασία για συμμετοχή στην Ολυμπιάδα (<http://www.atronomos.gr>).

6. Πανελλήνιος Διαγωνισμός Πληροφορικής: Ο ΠΜΔ Πληροφορικής διεξάγεται ενιαία για όλους τους μαθητές και έχουν διοργανωθεί μέχρι σήμερα 28. Οι φάσεις υλοποίησης του διαγωνισμού είναι τουλάχιστον δύο προκαταρκτικές, οι οποίες γίνονται μέσω Διαδικτύου και η τελική που περιλαμβάνει επίλυση προβλημάτων με τη βοήθεια Η/Υ σε Πανεπιστημιακά Εργαστήρια. Σκοπός των προκαταρκτικών φάσεων του διαγωνισμού είναι να γίνει επιλογή των 30 - 40 μαθητών που θα διαγωνιστούν στην τελική φάση. Σκοπός της τελικής φάσεως είναι η βράβευση των καλύτερων μαθητών και η επιλογή 8-16 μαθητών από τους οποίους συγκροτούνται οι δύο εθνικές ομάδες Πληροφορικής, η «Ολυμπιακή» ομάδα και η Εθνική «βαλκανικών αγώνων». (<http://www.pdp.gr>.)

B. Πανελλήνιοι Μαθητικοί Διαγωνισμοί στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Τέχνες

Όπως αναφέρθηκε, οι ΠΜΔ που αφορούν τα γνωστικά αντικείμενα των Ανθρωπιστικών Επιστημών είναι αποσπασματικοί, παραμένοντας περιορισμένοι στη δημιουργική γραφή και τις Καλές Τέχνες. Οι περισσότεροι διαγωνισμοί είναι απόρροια ιδιωτικής πρωτοβουλίας, φορέων και πολιτιστικών συλλόγων, ενώ όταν εμπλέκονται δημόσιοι οργανισμοί σχετίζονται συνήθως με εγχειρήματα τοπικών κοινοτήτων και συγκεκριμένων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων που τελούν υπό την αιγίδα του Υπουργείου. Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι οι λογοτεχνικοί διαγωνισμοί εστιάζουν στην παραγωγή δημιουργικού λόγου και όχι στην εξέταση της λογοτεχνίας ως γνωστικό αντικείμενο. Επιπρόσθετα, ΠΜΔ που αφορούν το μάθημα των αρχαίων ελληνικών ή της ιστορίας δεν έχουν καταφέρει να εδραιωθούν στην εκπαιδευτική κοινότητα με τη στήριξη της Πανελλήνια Ένωσης Φιλολόγων, κερδίζοντας το ανάλογο κύρος με τους αντίστοιχους των Θετικών Επιστημών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση του Ετήσιου Ευρωπαϊκού Διαγωνισμού στην αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία που κράτησε εννέα χρόνια και αφορούσε μαθητές της Β' τάξης Λυκείου της Ελλάδας και Κύπρου, αλλά από το 2010 δεν έχει ανακοινωθεί ξανά η διεξαγωγή του (dide.ira.sch.gr).

Οι όποιες κατά καιρούς προσπάθειες ΠΜΔ Ανθρωπιστικών Επιστημών διοργανώνονται και διεξάγονται, παρά τα καλά αποτελέσματα ή την όποια επιτυχία, δεν έχουν επιτύχει να εξελιχθούν σε θεσμό στην εκπαιδευτική κοινότητα. Η περίπτωση των ΠΜΔ Επιχειρηματολογίας (Αντιλογίας) είναι ένα πολύ ενδιαφέρον παράδειγμα της κατάστασης που ισχύει για τους διαγωνισμούς στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, καθώς για δέκα συνεχή χρόνια οργανώνονταν ως το 2011 από το Υπουργείο Παιδείας, αλλά από τότε δεν έχουν ξανά πραγματοποιηθεί, παρόλο που μικρότερης εμβέλειας αγώνες διεξάγονται σε επίπεδο σχολικών μονάδων και Δήμων.

Η διοργάνωση των αγώνων Αντιλογίας αποσκοπούσε στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, οι οποίοι διαγωνίζονταν μέσα σε ένα καθορισμένο πλαίσιο κανόνων, γι' αυτό κάθε σχολείο που συμμετείχε στους αγώνες, οργάνωνε ομάδα επιχειρηματολογίας υπό την επίβλεψη εκπαιδευτικών. Η άσκηση των μαθητών γινόταν εκτός Ωρολογίου Προγράμματος και στην ομάδα μπορούσαν να συμμετέχουν μέχρι 15 μαθητές, αλλά στους αγώνες συμμετείχαν μόνο πέντε μαθητές. Η μη συνέχεια του συγκεκριμένου ΠΜΔ είναι, λοιπόν, ενδεικτική της έλλειψης οργάνωσης που παρατηρείται αναφορικά με το εν λόγω ζήτημα στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, αφού φαίνεται ότι η έννοια της αριστείας δεν έχει την ίδια πολιτισμική σημασία στον συγκεκριμένο επιστημονικό χώρο στην Ελλάδα, όπως στις Θετικές Επιστήμες.

Λογοτεχνικοί διαγωνισμοί και παραγωγής γραπτού λόγου

1. Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός Ποίησης και Διηγήματος-Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών (ΠΕΛ): Η ΠΕΛ προκηρύσσει για δεκαοχτώ χρόνια ΠΜΔ Ποίησης και Διηγήματος που απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες της Γ΄ τάξης Γυμνασίου και όλων των τάξεων Λυκείων και Τ.Ε.Ε της χώρας με ένα μόνο ποίημα ή διήγημα. Ο ίδιος διαγωνιζόμενος έχει δικαίωμα συμμετοχής και στις δύο κατηγορίες ταυτόχρονα, αρκεί να πληροί τους απαραίτητους όρους συμμετοχής για έκαστο είδος, ενώ δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην κάθε κατηγορία όσοι πήραν Α' Βραβείο σ' αυτήν στο διαγωνισμό των δύο προηγούμενων ετών. Το θέμα του διαγωνισμού είναι συνήθως ελεύθερο, ενώ οι συμμετέχοντες διαγωνίζονται με ψευδώνυμο. (<http://www.panelog.gr>)

2. Διεθνής Διαγωνισμός Αλληλογραφίας Νέων: Η Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση (Universal Post Union - Π.Τ.Ε.), ιδρυτικό μέλος της οποίας είναι η Ελλάδα, είναι ένας διεθνής οργανισμός που συγκαταλέγεται στους εξειδικευμένους διακυβερνητικούς οργανισμούς του Ο.Η.Ε. και έχει καθιερώσει από το 1969 Διεθνή διαγωνισμό επιστολικών εκθέσεων για εφήβους έως 15 ετών. Στον διαγωνισμό μπορούν να συμμετέχουν κάθε χρόνο οι μαθητές/τριες των Γυμνασίων όλης της χώρας ηλικίας έως 15 ετών. Οι εκθέσεις αποστέλλονται σε έντυπη μορφή, έχοντας τα χαρακτηριστικά μίας επιστολής έως 1000 λέξεις.

Οι ενδιαφερόμενοι μαθητές και μαθήτριες καταθέτουν κάθε χρονιά τα κείμενά τους στις οικείες Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΔΕ), οι οποίες τα διαβιβάζουν στο Υπουργείο Παιδείας που είναι αρμόδιο για τη σύνταξη επιτροπής για την επιλογή της καλύτερης έκθεσης. Ακολούθως, το επιλεγμένο κείμενο διαβιβάζεται στο Διεθνές Γραφείο της Π.Τ.Ε., όπου γίνεται η τελική κρίση των εκθέσεων των μαθητών από όλες τις χώρες. Οι τρεις πρώτοι νικητές σε παγκόσμιο επίπεδο βραβεύονται με χρυσό μετάλλιο, με αργυρό και με χάλκινο αντίστοιχα, καθώς και με άλλα βραβεία που προσφέρονται από την Π.Τ.Ε. (dide.kas.sch.gr)

Καινοφανείς ΠΜΔ υπό την αιγίδα Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων:

1. Διαγωνισμός Μυθιστορήματος και Θεατρικού έργου του Πανεπιστημίου Αιγαίου: Σε επίπεδο λογοτεχνικών ΠΜΔ παρατηρείται την τελευταία πενταετία η διοργάνωση διαγωνισμών από συγκεκριμένα παιδαγωγικά τμήματα Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων, όμως, δεν έχουν πάντα συνέχεια. Έτσι, το σχολικό έτος 2015-2016 για πρώτη φορά το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Παιδικό Βιβλίο και Παιδαγωγικό Υλικό» του Τμήματος Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, του Πανεπιστημίου Αιγαίου προκηρύσσει διαγωνισμούς συγγραφής: α) μυθιστορήματος για εφήβους από 14 έως 18 ετών, β) μυθιστορήματος για παιδιά από 9 έως 14 ετών και γ) θεατρικού έργου για παιδιά. Δικαίωμα συμμετοχής στους διαγωνισμούς έχουν όλοι οι μαθητές. Τα έργα πρέπει να είναι πρωτότυπα και δεν θα πρέπει να έχουν δημοσιευθεί, ενώ οι μαθητές συμμετέχουν με ψευδώνυμο. Τα έπαθλα των διαγωνισμών ορίζονται σε πεντακόσια (500) ευρώ για το πρώτο βραβείο κάθε κατηγορίας και απονέμονται και ισάριθμοι έπαινοι (<http://dipe.kav.sch.gr/?p=7454>)

2. Πανελλαδικός Μαθητικός Διαγωνισμός Φιλοσοφικού Δοκιμίου: Το Πανεπιστήμιο Πατρών διά του Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου σε συνεργασία με την Ελληνική Φιλοσοφική Εταιρεία (ΕΦΕ), το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Παν/μίου Χάρβαρντ (ΚΕΣ) καθώς και με την υποστήριξη της Πανελλήνιας Ένωσης Φιλολόγων (Π.Ε.Φ.) προκηρύσσει για πέντε χρόνια ΠΜΔ Φιλοσοφικού Δοκιμίου με καθορισμένο θέμα. Απευθύνεται προς τους μαθητές της Β' Λυκείου ιδιωτικών ή δημόσιων σχολείων, χωρίς να αποκλείονται μαθητές άλλων τάξεων του Λυκείου. Ταυτόχρονα με τη δήλωση συμμετοχής για τον ΠΔΦ δηλώνονται και οι μαθητές που ενδιαφέρονται να διαγωνισθούν και για την ελληνική εκπροσώπηση στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας (ΔΟΦ). Ο Διαγωνισμός είναι ενιαίος, αλλά απαιτείται πρόσθετη δήλωση, επειδή η συμμετοχή στη ΔΟΦ προϋποθέτει επαρκή γνώση μιας από τις επίσημες γλώσσες της ΔΟΦ (αγγλικά, γερμανικά, γαλλικά, ισπανικά), διότι ο διαγωνισμός πραγματοποιείται για όλους τους συμμετέχοντες σε μια για αυτούς ξένη γλώσσα και απαιτείται, επίσης, γνώση Η/Υ.

Η ύλη του διαγωνισμού ορίζεται εντός του πλαισίου των θεματικών περιοχών που περιλαμβάνονται στην ύλη των διδασκομένων μαθημάτων φιλοσοφίας. Για την υποστήριξη των συμμετεχόντων λειτουργεί ειδική ιστοσελίδα από το Τμήμα Φιλοσοφίας. Ο διαγωνισμός διεξάγεται σε δύο φάσεις, (προκριματική και τελική), ενώ τα γραπτά παραδίδονται ανώνυμα. Η προκριματική φάση διεξάγεται τοπικά με την συνδρομή των αρμοδίων γραφείων Δ/σης Μ.Ε. και των τοπικών συνδέσμων φιλολόγων της Π.Ε.Φ. και περιλαμβάνει δύο αξιολογήσεις: α) αξιολόγηση των δοκιμίων (4 έως 6 σελίδων) από καθηγητές της Μ.Ε. ανά Δ/ση Μ.Ε. και πρόκριση βάσει αυτών των αξιολογήσεων των γραπτών με επιτυχία άνω του 75% του άριστα. β) τα γραπτά με βαθμό επιτυχίας άνω του 75% του άριστα αποστέλλονται στην Επιστημονική Επιτροπή Διεξαγωγής του Διαγωνισμού και αξιολογούνται εκ νέου από τα μέλη της Επιτροπής. Ο τελικός βαθμός επιτυχίας εξάγεται από τον μέσο όρο των βαθμών της πρώτης και της δεύτερης αξιολόγησης, ενώ προβλέπεται και περίπτωση αναβαθμολόγησης (www.pef.gr).

Όσον αφορά στην ανάδειξη των νικητών που θα συμμετάσχουν στη Διεθνή Ολυμπιάδα: προκρίνονται δύο μαθητές κατά σειράν επιτυχίας τους στον πανελλήνιο τελικό, εφόσον η επίδοσή τους στην εξέταση της ξένης γλώσσας κριθεί ως επαρκής για τη συμμετοχή. Ειδικότερα, σε περίπτωση ισοβαθμίας προκρίνεται ο μαθητής με την καλύτερη επίδοση στο τεστ στην ξένη γλώσσα. Ως βραβείο δωρίζεται στους τρεις επικρατέστερους μαθητές μια σειρά επιλεγμένων βιβλίων φιλοσοφίας. Τα βραβεία χορηγούνται από το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών) του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ. (<http://www.philosophy.upatras.gr/competition>).

Καινοφανείς ΠΜΔ υπό την αιγίδα Τοπικών Φορέων: Όπως προαναφέρθηκε, πέρα από τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα συχνά λογοτεχνικούς, καλλιτεχνικούς ή ιστορικούς ΠΜΔ οργανώνουν συνήθως με καθορισμένο κάθε φορά θέμα, Τοπικοί Φορείς και Δήμοι σε συνεργασία με την αντίστοιχη ΔΔΕ στην οποία ανήκει η περιοχή. Άρα, έμμεσα ο διαγωνισμός τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, χωρίς να εμπλέκεται άμεσα ή να εγγυάται τη διαδικασία διεξαγωγής του. Αν και πολλές φορές δεν επαναλαμβάνονται οι εκάστοτε ΠΜΔ, σε κάποιες περιπτώσεις εξελίσσονται σε θεσμό με ικανοποιητική ανταπόκριση από την εκπαιδευτική κοινότητα. Οι τέτοιου τύπου ΠΜΔ στόχο έχουν να προβάλλουν ένα συγκεκριμένο τόπο και να τιμήσουν ένα σημαντικό πρόσωπο της τοπικής κοινότητας. Τρία χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της περίπτωσης καταλογογραφούνται ακολούθως:

1. Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός Ποίησης Γιάννη Κουτσοχέρα: Ο Δήμος Καλαβρύτων, τιμώντας τον λογοτέχνη και επιστήμονα Γιάννη Κουτσοχέρα, προκηρύσσει για είκοσι δύο χρόνια ΠΜΔ Ποίησης με θέμα το Καλαβρυτινό Ολοκαύτωμα. Στο διαγωνισμό μπορούν να λάβουν μέρος, μέχρι δύο διαδοχικές χρονιές, μαθητές δημοσίων και ιδιωτικών Σχολείων όλων των βαθμίδων της χώρας. Τα ποιήματα επιλέγουν οι διδάσκοντες, ένα από κάθε Σχολείο και τα υποβάλουν στο Δήμο Καλαβρύτων (<https://www.minedu.gov.gr>).

2. Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός στη μνήμη της Καίτης Λασκαρίδη: Το «Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη» προκηρύσσει για τέσσερα χρόνια Πανελλήνιο Λογοτεχνικό Διαγωνισμό Πρωτόλειου Διηγήματος στη «Μνήμη Καίτης Λασκαρίδη». Στόχος είναι να ενισχύσει την αυτό-έκφραση των εφήβων και να υποστηρίξει το μάθημα της Λογοτεχνίας και της Έκθεσης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν οι μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όλων των σχολείων της Ελλάδας και ορίζονται συγκεκριμένα χρηματικά βραβεία για τους τρεις πρώτους νικητές στη βαθμίδα του Γυμνασίου και του Λυκείου (www.laskaridou.gr).

3. Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός για την Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου: Η Συντονιστική Επιτροπή Νεολαίας της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος και το Ερευνητικό Κέντρο του Σωματείου «Άγιος Γεώργιος Περιστερώτα» διοργανώνουν για πέντε χρόνια ΠΜΔ με θέμα την πορεία των Ελλήνων του Πόντου, έχοντας ως στόχο την ανάδειξη της ιστορίας των Ελλήνων του Πόντου. Ο Διαγωνισμός απευθύνεται σε μαθητές Δημοτικού (Δ', Ε', ΣΤ' τάξης) που συμμετέχουν με καλλιτεχνική εργασία και σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διαγωνίζονται σε παραγωγή γραπτού λόγου που αφορά το εν λόγω θέμα. (<https://www.minedu.gov.gr>)

Γ. Έρευνα πεδίου για τη διερεύνηση της στάσης των μαθητών απέναντι στους ΠΜΔ μέσω συμπλήρωσης ερωτηματολογίων

Όπως αναφέρθηκε, η παρούσα εισήγηση δεν απαριθμεί μόνο εν ενεργεία ΠΜΔ ανά γνωστικό κλάδο, αλλά ερευνά και τον βαθμό που οι εκπαιδευτικές κοινότητες συμμετέχουν στους εκάστοτε διαγωνισμούς. Συγκεκριμένα, η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 108 μαθητών, το σύνολο της Β΄ Γυμνασίου του Πειραματικού Γυμνασίου. Πρέπει να τονιστεί ότι οι συγκεκριμένοι μαθητές εισήχθησαν στην Α΄ τάξη του Πειραματικού Γυμνασίου με εξετάσεις στα διδακτικά αντικείμενα των Μαθηματικών, Φυσικών Επιστημών και Έκφρασης- Έκθεσης που διεξήχθησαν τον Ιούνιο του 2014, αν και η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής έχει αντικατασταθεί με κλήρωση από το σχολικό έτος 2015-2016. Άρα, έχει αυξημένο ενδιαφέρον να εξεταστεί η στάση τους απέναντι στους ΠΜΔ και να ανιχνευθεί αν και σε τι ποσοστό πιστεύουν ότι οι μαθητικοί διαγωνισμοί ενισχύουν την αυτοβελτίωση και προάγουν την αριστεία.

Αρχικά, το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε πιλοτικά σε 8 μαθητές (2 από κάθε τμήμα). Η πιλοτική έρευνα (σε δείγμα 8 μαθητών), πριν την χορήγηση των τελικών ερωτηματολογίων στο σύνολο των μαθητών (Creswell, 2011) είχε ως αποτέλεσμα να σημειωθούν τροποποιήσεις για την επίτευξη μεγαλύτερης σαφήνειας στη διατύπωση των ερωτημάτων (Cohen et al., 2008). Ενδεικτικά αναφέρεται η παροχή διευκρινίσεων των όρων «γνωστικό αντικείμενο» και «εξοικείωση», κατόπιν σχετικής υπόδειξης των συμμετεχόντων. Επιπρόσθετα, είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι η διαδικασία της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων και η διεξαγωγή έρευνας είναι οικεία για τους μαθητές του Πειραματικού Σχολείου, γεγονός που πηγάζει από το θεσμικό πλαίσιο των συγκεκριμένων σχολικών μονάδων και τη διασύνδεση τους με την Τριτοβάθμια εκπαίδευση, με σκοπό την προαγωγή της εκπαιδευτικής έρευνας. (Ν.3966/2011 (ΦΕΚ 118/2011)). Το τελικό ερωτηματολόγιο περιλάμβανε τους ακόλουθους άξονες ερωτήσεων:

1. Δημογραφικά στοιχεία (φύλο, περιοχή κατοικίας, σχολική επίδοση το έτος 2014-2015) (Γράφημα 1)
2. Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε μαθητικούς διαγωνισμούς; (Γράφημα 2,3)
3. Θεωρείτε ότι είναι χρήσιμη η συμμετοχή σε μαθητικούς διαγωνισμούς στη βελτίωση της σχολικής σας επίδοσης; (Γράφημα 4)
4. Να επιλέξετε όσους από τους παρακάτω λόγους θεωρείτε ότι αποτελούν κριτήριο συμμετοχής σας σε ένα μαθητικό διαγωνισμό. Βαθμολογήστε από το 1 έως 5 (καθόλου, λίγο, μέτρια, πολύ, πάρα πολύ) με βάση τη σημασία που έχει για εσάς. (Γράφημα 5)
  - Υψηλή επίδοση σε ένα γνωστικό αντικείμενο.
  - Συμμετέχουν οι συμμαθητές μου σε ανάλογη διαδικασία.
  - Παρακίνηση του εκπαιδευτικού που διδάσκει το αντίστοιχο αντικείμενο
  - Κίνητρο για διάκριση.
  - Συστηματικότερη εξοικείωση σε γνωστικά αντικείμενα που με ενδιαφέρουν ιδιαίτερα.
5. Ποιοι είναι οι λόγοι που, κατά τη γνώμη σας, θα έπρεπε να συμμετέχουν οι μαθητές σε πανελλήνιους σχολικούς διαγωνισμούς; Βαθμολογήστε από το 1 – 5 (καθόλου, λίγο, μέτρια, πολύ, πάρα πολύ) με βάση τη σημασία που τους αποδίδετε. (Γράφημα 6)
  - Συστηματικότερη καλλιέργεια και ανάπτυξη κλίσεων και μαθησιακών
  - Ενδιαφερόντων.
  - Συστηματικότερη κατάρτιση σε γνωστικό αντικείμενο που με ενδιαφέρει.
  - Απόκτηση εμπειρίας σε ένα διαγωνιστικό πλαίσιο και έλεγχος του γνωστικού υπόβαθρού μου.
  - Γνωριμία και συνεργασία με μαθητές που έχουν ανάλογα ενδιαφέροντα και κλίσεις.

6. Φέτος είστε διατεθειμένοι να συμμετάσχετε σε Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό; (αν όχι δικαιολογήστε τη στάση σας) (Γράφημα 7)
7. Αν ναι, σε ποιο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο; (Γράφημα 8)

Αποτελέσματα δεδομένων εμπειρικής έρευνας

Για την επεξεργασία του ερωτηματολογίου δημιουργήθηκαν ραβδογράμματα, που αποτυπώνουν τις απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα μαθητών, ενώ την εξαγωγή των αποτελεσμάτων και την κατασκευή των γραφημάτων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Microsoft Excel. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται ομαδοποιημένα ανά άξονα του ερωτηματολογίου, ακολουθώντας τη σειρά παράθεσης των ερωτήσεων στο ερωτηματολόγιο της έρευνας.

Γράφημα 1

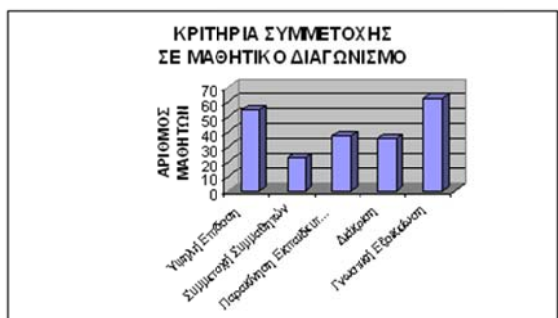
Γράφημα 2

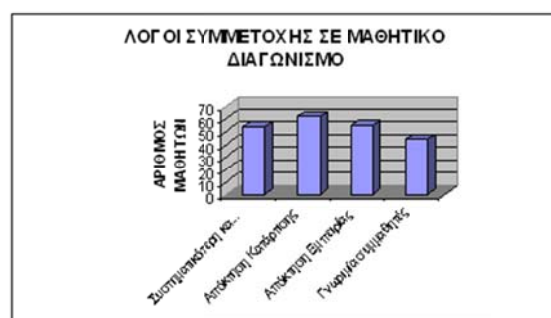
Γράφημα 3

Γράφημα 4

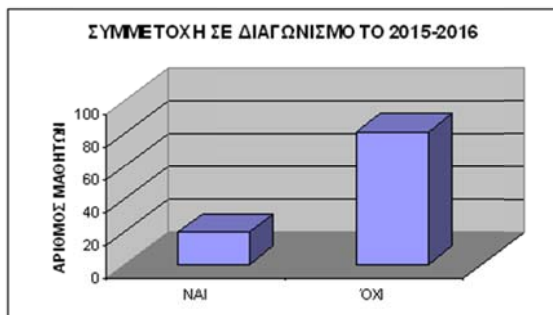

Γράφημα 5

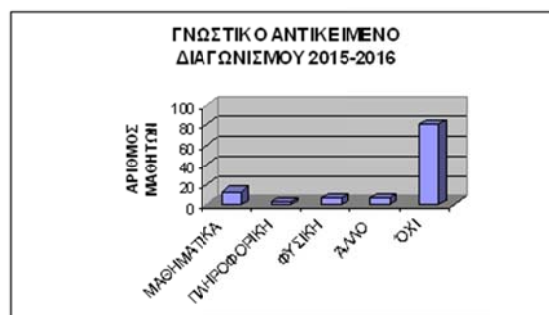

Γράφημα 6

Γράφημα 7

Γράφημα 8

Δ. Συμπεράσματα: συγκριτική συσχέτιση των πορισμάτων ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων σε διακριθέντες μαθητές σε ΠΜΔ

Όπως αναφέρθηκε, η έρευνα της στάσης των μαθητών αναφορικά με το ζήτημα των ΠΜΔ πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία με βάση ερωτηματολόγια, ενώ συνεπικουρικά λειτούργησε και συνέντευξη σε δύο διακριθέντες μαθητές της Β΄ Γυμνασίου σε ΠΜΔ Πληροφορικής και Μαθηματικών αντίστοιχα. Οι δύο μαθητές ερωτήθηκαν σχετικά με την εμπειρία τους, τα κίνητρα και τα οφέλη συμμετοχής τους, την άποψή τους για τη διαδικασία, όπως και το αν σκοπεύουν να λάβουν στους ίδιους ή άλλους ΠΜΔ.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων φανερώνει καταρχήν μια γενική απροθυμία των μαθητών της Β΄ Γυμνασίου να συμμετάσχουν το τρέχον σχολικό έτος σε ΠΜΔ, πόρισμα που προκύπτει και από τη συνέντευξη των δύο διακριθέντων, δηλώνοντας ανάλογη απροθυμία να εμπλέκονται συστηματικά σε ΠΜΔ παρά το ενδιαφέρον τους για τα γνωστικά αντικείμενα. Έτσι, ενώ το σχολικό έτος 2014-2015 ποσοστό 60% των μαθητών συμμετείχε σε διαγωνισμούς (κυρίως στον ΠΜΔ των μαθηματικών) το 2015-2016 μόνο το 20% δηλώνει πρόθυμο να συμμετάσχει. Ωστόσο, στη σχετική ερώτηση της συνέντευξης οι δύο διακριθέντες δήλωσαν ότι θα συμμετέχουν ξανά στον ΠΜΔ των μαθηματικών, αλλά μόνο ένας έδειξε ενδιαφέρον να συμμετάσχει και σε αυτόν της Πληροφορικής.

Οι ερωτηθέντες αποδίδουν αυτή την απροθυμία στην έλλειψη κινήτρων σε σχέση με τους αντίστοιχους διαγωνισμούς στο Λύκειο, την ανεργία και τη χαμηλή απορρόφηση των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας. Πιθανότατα, μπορεί να προστεθεί στα παραπάνω και η αλλαγή στο θεσμικό πλαίσιο των Πειραματικών σχολείων, όσον αφορά κυρίως στη διαδικασία επιλογής των μαθητών και πιο συγκεκριμένα την αντικατάσταση των εξετάσεων με την κλήρωση, αφού σύμφωνα με τους συνεντευξιάζοντες δεν χρειάζεται πλέον εντατικοποίηση της προσπάθειάς τους, γιατί δεν θα διαγωνιστούν για την εισαγωγή τους στο Λύκειο. Κρίνουν, επομένως, ότι συσχετίζονται οι μαθητικές επιδόσεις με τους ΠΜΔ και αναζητούν από τη συμμετοχή τους άμεσα οφέλη, ενώ οι συνεντευξιάζοντες δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν ανάλογα οργανωμένους διαγωνισμούς στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, αν και θεωρητικά θα τους ενδιέφεραν.

Ειδικότερα, με βάση τα ερωτηματολόγια σε ποσοστό 55% των μαθητών θεωρούν ότι οι διαγωνισμοί συνεισφέρουν στη βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης, γι' αυτό ως σημαντικότερα κριτήρια συμμετοχής στους διαγωνισμούς είναι η υψηλή επίδοση και η γνωστική εξοικείωση σε ποσοστά 25% και 30% αντίστοιχα, ενώ ανάλογη απάντηση δίνουν και οι δύο διακριθέντες μαθητές σε σχετική ερώτηση. Στη συνέχεια, αναφορικά με τα ερωτηματολόγια, ως σημαντικά κίνητρα επισημαίνεται η παρακίνηση των εκπαιδευτικών και η συμμετοχή συμμαθητών με 17% και τέλος η διάκριση με 10%. Πάντως, για τους λόγους συμμετοχής σε διαγωνισμούς οι απαντήσεις τους είναι μοιρασμένες, εφόσον ελάχιστα προηγείται η απόκτηση κατάρτισης με ποσοστό 30% ακολουθούν η συστηματικότερη καλλιέργεια και η απόκτηση εμπειριών με 25% και τέλος η γνωριμία με συμμαθητές με 20%. Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προκύπτει ότι σημαντική παράμετρος μη πρόθεσης συμμετοχής, επίσης, αποτελούν οι εξωσχολικές δραστηριότητες των μαθητών και η έλλειψη χρόνου. Πιθανότατα, λύση προς αυτή την κατεύθυνση θα αποτελούσε η διεξαγωγή των πρώτων φάσεων των διαγωνισμών, όπου αυτοί υφίστανται, εντός της σχολικής μονάδας.

Κατά συνέπεια, οι μαθητές διαπιστώνεται ότι συμμετέχουν κυρίως σε διαγωνισμούς μαθηματικών, γεγονός που οφείλεται καταρχήν στην μη ύπαρξη διαγωνισμών σε πολλά διδακτικά αντικείμενα στη βαθμίδα του Γυμνασίου, αλλά και στη μεγαλύτερη προβολή και καλύτερη οργάνωσή τους. Κρίνεται απαραίτητο να προβλεφθούν σαφή κίνητρα συμμετοχής για τους μαθητές Γυμνασίου, όπως ισχύει για τους συμμετέχοντες στο Λύκειο που οι βραβευθέντες σε Βαλκανικούς ή Ολυμπιακούς διαγωνισμούς εγγράφονται καθ' υπέρβαση του αριθμού εισακτέων σε πανεπιστημιακά τμήματα, εφόσον για την εισαγωγή τους σε αυτά το μάθημα στο οποίο έχουν διακριθεί στις Ολυμπιάδες, εξετάζεται ως μάθημα κατεύθυνσης (ΦΕΚ 267/20-11-2003). Μάλιστα, στην περίπτωση των ΠΠΣ, σημαντική πρωτοβουλία θα ήταν η λειτουργία Ομίλων Αριστείας, με σκοπό την προετοιμασία των μαθητών για τους ΠΜΔ, ενώ στα υπόλοιπα σχολεία η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να ενσωματωθεί σε κάποιο Πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να ενημερωθούν για τους τρέχοντες ΠΜΔ και η αίτηση συμμετοχής να γίνεται μέσω σχολείου με ενεργή εμπλοκή των αρμόδιων καθηγητών. Επιπρόσθετα, απαιτείται μια συναισθηματική καθοδήγηση και υποστήριξη των συμμετεχόντων από τους διδάσκοντες, τονίζοντας την αξία της προσπάθειας και τα οφέλη από την ενασχόληση με τις επιστήμες, εφόσον η αριστεία συνίσταται να είναι πρωτίστως ηθικοπνευματική ολοκλήρωση. Γι' αυτό θεωρείται σκόπιμη η γεφύρωση του χάσματος μεταξύ Θετικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών σε επίπεδο στοχοθεσίας και νοοτροπίας εκπαιδευτικών και μαθητών, που αντανακλάται, επίσης, στον τομέα των ΠΜΔ. Σε κάθε περίπτωση, οι διδασκόμενοι απαιτείται να εξελίσσονται ολόπλευρα και να έχει η καλλιέργεια όλων των κλίσεων και δεξιοτήτων ισότιμη θέση στη σχολική κοινότητα.

Αναφορές

- Cohen, L., Manion, L. & Morisson K. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας (μτφ. Σ. Κυρανάκη). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Creswell, J. (2011). Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας (μτφ. Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Έλλην.
- 30^{ος} Πανελλήνιος Μαθητικός Διαγωνισμός Χημείας – Ολυμπιάδα Χημείας 2016» Σχετικό έγγραφο: το με αρ. πρ. 8163/Δ2/20-01-2016 εισερχόμενο έγγραφο του ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- N.3966/2011 (ΦΕΚ 118/2011), Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις. (ΦΕΚ 267/20-11-2003)
- Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία, <http://www.hms.gr>, προσπελάστηκε στις 23 Μαρτίου 2016
- Ελληνική Ένωση Φυσικών, <http://www.eex.gr>, προσπελάστηκε στις 14 Μαρτίου 2016.
- Ελληνική Ένωση Χημικών, <http://www.eef.gr>, προσπελάστηκε στις 20 Μαρτίου 2016.
- Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων, www.p-e-f.gr, προσπελάστηκε στις 26 Μαρτίου 2016.
- <http://www.pdbio.gr>, προσπελάστηκε στις 14 Μαρτίου 2016.
- Ετήσιος Ευρωπαϊκός Διαγωνισμός στην αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία, dide.ira.sch.gr, προσπελάστηκε στις 20-3-2016.
- Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών, <http://www.panelog.gr>, προσπελάστηκε στις 2-3-2016.
- Πρεσβεία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην Ελλάδα, <http://www.griechenland.diplo.de/Vertretung/griechenland/el/06/Kultur.html>, προσπελάστηκε στις 22-3-2016.
- Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση, dide.kas.sch.gr, προσπελάστηκε στις 23-3-2016.
- <http://dipe.kav.sch.gr/?p=7454>, προσπελάστηκε στις 21-3-2016.
- Πανεπιστήμιο Πάτρας, Τμήμα Φιλοσοφίας, <http://www.philosophy.upatras.gr/competition/> προσπελάστηκε στις 20-3-2016.
- Υπουργείο Παιδείας, <https://www.minedu.gov.gr>, προσπελάστηκε στις 21-3-2016.
- Ίδρυμα Λασκαρίδη, www.laskaridou.gr, προσπελάστηκε στις 20-3-2016.
- Pierce, www.pierce.gr/news/skitsofrenia, προσπελάστηκε στις 26-3-2016.
- <http://www.atronomos.gr>, προσπελάστηκε στις 25 Μαρτίου 2016.
- <http://www.pdp.gr>, προσπελάστηκε στις 25 Μαρτίου 2016.
- Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Καστοριάς, dide.kas.sch.gr, προσπελάστηκε στις 23-3-2016.
- Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ηρακλείου, dide.ira.sch.gr, προσπελάστηκε στις 20-3-2016.